

Waalse en Franse investeerders in Antwerpse, Gentse en Oostendse rederijen in de Belle Epoque^{1 2}

Guido DE LATTE

Scheepshypotheekbewaarder

Toegetreden lid van de Koninklijke Belgische Marine Academie

In het Rijksarchief te Beveren bevinden zich vier registers van de hypotheekbewaring van Antwerpen, waarin van 1879 tot 1908 alle akten betreffende vestiging, hernieuwing en opheffing van hypotheeken op schepen werden ingeschreven³, en vijf andere registers, waarin gedurende dezelfde periode de eigendomsakten betreffende schepen werden overgeschreven⁴.

Als scheepshypotheekbewaarder te Antwerpen ben ik sinds 1994 belast met het houden van de Belgische scheepsregisters⁵.

---

¹. Voordracht gehouden door de auteur voor de Koninklijke Belgische Marine Academie te Antwerpen op 6 oktober 2014.

². Scheepshypotheekbewaarder, auteur van 'Zakelijke rechten en hypotheeken op schepen', Kluwer, Mechelen, 2006, van 'Teboekstelling en registratie van schepen', Maklu, Antwerpen, 2007, en van 'Reders, bankiers en scheepsmakelaars in de Belle Epoque' (z. voetnoot 3), en lid van de Koninklijke Belgische Marine Academie (KBMA - www.kbma-armb.be)

³. Het gaat om zogezegde 'registers van inschrijving nr.71'.

⁴. Het gaat om zogezegde 'registers van overschrijving nr.72'.

⁵. Het gaat om het register der zeeschepen geregeld door de scheepsregistratiewet van 21 december 1990 (B.S. 29 december 1990), om het register der binnenschepen, geregeld door artikel 272*bis* van de zeewet (zijnde boek II van het Wetboek van koophandel), en het rompbevrachtingsregister geregeld door dezelfde scheepsregistratiewet van 21 december 1990; in het register der zeeschepen worden de zeeschepen geregistreerd, in het register der binnenschepen worden de binnenschepen te boek gesteld en in het rompbevrachtingsregister worden buitenlandse zeeschepen onder tweede (Belgische) vlag gebracht; in het register der zeeschepen en in dat der

Het huidige systeem van scheepsregistratie of scheepsteboekstelling in België gaat terug tot een wet van 4 september 1908.

Vóór die wet van 1908 bestond er in België geen scheepsregister en werden de scheepshypotheekakten en scheepseigendomsakten vanaf 1879 'openbaar gemaakt' door inschrijving respectievelijk overschrijving in dezelfde registers, die gebruikt werden en nog gebruikt worden op de grondhypotheekbewaringen voor de onroerende goederen¹.

Mijn werk en mijn interesse voor geschiedenis hebben mij ertoe gebracht die registers op het Rijksarchief te Beveren te bestuderen en te ontsluiten.

Mijn boek 'Reders, bankiers en scheepsmakelaars in de Belle Epoque'² is het resultaat van dat jarenlange onderzoekings- en studiewerk.

Het boek geeft historische duiding en commentaar vanuit maritiem perspectief bij de Belgische geschiedenis van de periode 1879-1908 en bij de feiten, personen en schepen die in die periode relevant waren voor de

---

binnenschepen, worden de eigendomsakten van de schepen en de akten van hypotheek, van hernieuwing van hypotheek en van opheffing van hypotheek op die schepen ingeschreven.

1. Deze 'openbaarmaking' (in het Frans *publicité*) van de scheepsakten door inschrijving en overschrijving werd in België ingevoerd bij wet van 21 augustus 1879 (B.S. 4 september 1879). Deze wet maakte ook de vestiging van hypotheek op zeeschepen mogelijk. De invoering van de scheepshypotheek in België gebeurde in vergelijking met het buitenland vrij laat. In Engeland werd de scheepshypotheek (*ship mortgage*) geregeld in de 'Merchant Shipping Act' van 1854, in Pruisen door een wet van 24 juni 1862, en in Frankrijk door een wet van 10 december 1874. Cf. *Pandectes Belges*, V° Hypothèque maritime, nr.18, Brussel, Larcier, 1895
2. G. De Latte, Reders, bankiers & scheepsmakelaars in de Belle Epoque – Scheepseigendom en scheepshypotheek in de registers van de Antwerpse hypotheekbewaring in de periode 1879-1908 – Bijdrage tot de Belgische maritieme geschiedenis, Academia Press, Gent, 2014 verkrijgbaar via: <http://www.academiapress.be/reders-bankiers-en-scheepsmakelaars-in-de-belle-epoque.html>

Dit werk wordt in de verdere voetnoten aangeduid als het 'Boek'.

Belgische scheepvaart en de Belgische havens en die ook in de onderzochte registers aan bod komen.

Het boek omvat een belangrijk notenapparaat, een index van alle personen en schepen die in het boek worden vermeld, en – *last but not least* – een ontsluiting en ontleding van alle akten die in de periode 1879-1908 werden ingeschreven en overgeschreven in de thans op het Rijksarchief te Beveren bewaarde registers, samen met de bijhorende lijsten van alle in die registers vermelde personen en schepen.

Het boek besteedt vooral aandacht aan de belangrijke Antwerpse en Oostendse figuren die toentertijd, en ook vóór die periode, zeer actief waren in de Belgische scheepvaart, zeevisserij en scheepsfinanciering.

Hierbij wordt vooral de aandacht gevestigd op de te Antwerpen gevestigde toonaangevende Duitse en Engelse kolonies.

Hierna wil ik nader ingaan op enkele Waalse en Franse investeerders en industriëlen die eveneens een belangrijke rol speelden in de Belgische maritieme wereld van toen. Misschien stelt het boek deze personen minder in het daglicht en kan deze bijdrage een zekere correctie aanbrenge.

Voor de vertegenwoordigers van de Waalse staalindustrie, steenkoolmijnen en spoorwegmaatschappijen waren geïnteresseerd in de maritieme bedrijven, deels om de in- en uitvoer over zee van grondstoffen en producten te faciliteren en deels, uiteraard, om winstgevende beleggingen te doen in een expansieve economische sector.

Overigens geeft deze bijdrage mij de gelegenheid om het boek op bepaalde punten te vervolledigen, met name inzake Guinotte, Warocqué, Dens, de SA belge d'Armement et de Navigation Océan, Progneaux en Bossière.

I. ORBAN DE XIVRY

Jules Marie Antoine Orban de Xivry 1, geboren te Stavelot op 5 juli 1841 en overleden te Luik op 16 juni 1905, was een Luiks industrieel die op 7 maart 1885 betrokken was bij de oprichting van de Société Anonyme des Pêcheries Ostendaises.

De SA des Pêcheries Ostendaises was één van de eerste rederijen die met stoomtreilers voer.

Haar eerste stoomtreiler met de naam CATHERINE O.43 werd gebouwd te Luik en in 1885 in de vaart gebracht.

Eén van haar andere stoomtreilers droeg niet toevallig de naam JULES ORBAN DE XIVRY O.35.

De rederij bestond tot 1902, waarna haar activiteiten werden voortgezet door de rederij Golder, Bricx en Cie.

Niet enkel investeerde Jules Orban in een rederij ter zeevisserij, maar in 1892 schreef hij over die zeevisserij ook een boek, "Etude sur la grande pêche maritime belge".

Jules Orban de Xivry was een telg van de bekende familie Orban, een familie van grote Waalse industriëlen. Met name de uit Luxemburg afkomstige Jean Michel Orban (1752-1833) en diens zoon Henri Joseph Orban (1779-1846) lagen in de eerste helft van de 19de eeuw mede aan de basis van de Luikse staalindustrie. De erfgenamen van Henri Joseph Orban bezetten in de tweede helft van de 19de eeuw de sleutelposten in de Luikse economie, mede dankzij de invloed van Hubert Joseph Walthère Frère (genaamd Walthère Frère-Orban)(1812-1896). Walthère Frère-Orban, een schoonzoon van Henri Joseph Orban en liberaal politicus, was meer dan 20 jaar lang minister. Hij was tevens Belgisch eerste minister van 3 januari 1868 tot 2 juli 1870 en van 19 juni 1878 tot 16 juni 1884.

Op het schip JULES ORBAN DE XIVRY werd in 1904 tweemaal een scheepshypotheek ingeschreven tot zekerheid van terugbetaling van twee kredietopeningen van 55.000 frank toegestaan aan de rederij Golder, Bricx et Cie.

---

1. Boek, nrs.269 & 270, en noot 772.

De eerste kredietopening van 2 maart 1904 werd toegestaan door Soupart Auguste, 'directeur gérant' van de 'Charbonnages de La Louvière', kort daarna overleden te La Louvière op 10 september 1904, en door de industrieel Boël Pol. De tweede kredietopening van 1 december 1904 werd toegestaan door voornoemde Boël Pol alleen. Voor Pol Boël wordt verwezen naar punt 10 van deze bijdrage.

Het gaat om de volgende inschrijvingen:

71/III/76 – 28/4/1904

Bordereau non daté

En vertu d'un acte d'ouverture de crédit sous seing privé du 2 mars 1904

Inscription hypothécaire: au profit de Boël Pol ingénieur et industriel à Bruxelles, Boulevard du Régent 43 & Soupart Auguste ingénieur à La Louvière; contre la société en commandite simple A.Golder, B.Bricx et Cie; sur le chalutier à vapeur PRINCE CHARLES O.36 jaugeant 125 tonneaux et sur le chalutier à vapeur JULES ORBAN DE XIVRY O.35 jaugeant 58,20 tonneaux; pour la somme principale de 55.000 F; pour sûreté du remboursement d'un crédit de 55.000 F – remboursable moyennant réductions de 5.662,90 F par an – intérêts dus au taux de 6% l'an.

Inscription radiée partiellement le 23/1/1905 - mais pour autant seulement qu'elle concerne Soupart Auguste décédé à La Louvière le 10/9/1904

71/III/84 – 9/1/1905

Bordereau non daté

En vertu d'un acte d'ouverture de crédit sous seing privé du 1er décembre 1904.

Inscription hypothécaire: au profit de Boël Pol ingénieur et industriel à La Louvière; contre la société en commandite simple A.Golder, B.Bricx et Cie à Ostende; sur le chalutier à vapeur PRINCE CHARLES O.36 jaugeant 125 tonneaux et le chalutier à vapeur JULES ORBAN DE XIVRY O.35 jaugeant 58,20 tonneaux; pour la somme principale de 55.000 F;

pour sûreté du remboursement d'un crédit de 55.000 F, remboursable moyennant réductions de 5.662,90 F par an et productive d'intérêt au taux de 6% l'an

II. TERCELIN - MONJOT

Victor François Adolphe Tercelin¹ (Bergen 03/09/1824 – Bergen 22/12/1891), gehuwd met Emerance Monjot, was een bankier uit Bergen.

Hij had bestuursmandaten in verschillende vennootschappen, vooral binnen- en buitenlandse maatschappijen van buurtspoorwegen, o.m. de Belgische Compagnie Générale de Chemins de Fer secondaires, de Braziliaanse Compagnie des Chemins de Fer sud-ouest brésiliens en de Franse Compagnie de Chemins de fer départementaux².

Hij was tevens liberaal senator.

Bij de oprichting van de SA Compagnie Maritime Belge Terneuzen-Londres op 28 juli 1891 deed hij samen met Guinotte³ Lucien inbreng in deze nieuwe rederij van de stoomschepen: HALLING (nadien genaamd TERNEUZEN), AN WEBSTER (nadien genaamd LONDRES), VRACHTZOEKER III (nadien genaamd BRUSSEL I) en ZWERVER (nadien genaamd BRUSSEL II).

Tercelin zetelde in de raad van bestuur van de nieuw opgerichte SA Compagnie Maritime Belge Terneuzen-Londres.

De inbreng van de schepen blijkt uit notariële akten van 'aflevering' (*délivrance*) en 'aanvaarding' (*acceptation*) die het voorwerp hebben

---

¹. Boek, nr.169 (4&6) en noten 515 & 592; hij wordt doorgaans TERCELIN-MONJOT genoemd.

². Zie ook: Boek, nrs. 211 en 402, en noten 579 & persartikel over Compagnie de Chemins de Fer Départementaux in: *Le Figaro* van einde november 1890 – raadpleegbaar op de site <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k272572b/f4.textePage> : uit dit persartikel blijkt dat de Franse Compagnie de Chemins de Fer Départementaux werd opgericht bij akte van notaris Dufour te Parijs op 2 juli 1881 en dat Tercelin-Monjot, 'président de la Compagnie des Chemins de Fer secondaires', lid van de raad van bestuur van die Franse vennootschap was.

³. Zie punt 7 van deze bijdrage.

uitgemaakt van de volgende overschrijvingen in het register 72 op de Antwerpse hypotheekbewaring.

72/II/51 – 21/3/1892

Acte du 1er octobre 1891 du notaire Charles Van Halteren à Bruxelles

Délivrance: par Victor Tercelin-Monjot, sénateur à Mons et Guinotte Lucien, directeur général des Charbonnages de Bascoup et Mariemont à Mariemont, des 3 navires à vapeur à hélice faisant l'objet de l'apport en société à la SA Compagnie maritime belge Terneuzen-Londres à Bruxelles (SA constituée par acte du notaire Van Halteren du 28 juillet 1891) (représentée par son directeur Van IJsselsteijn Hendrik C.E. à Terneuzen), savoir:

- le navire HALLING (construit à Hartlepool en Angleterre - jaugeant 488,75 'registered tons' et 1354,860 m³ – capitaine Fisk Georges)
- le navire AN WEBSTER (construit à Hartlepool en Angleterre – jaugeant 488,75 'registered tons' et 1354,860 m³ – capitaine Stenborn)
- le navire VRACHTZOEKER III (jaugeant 125 tonnes lourd – capitaine Devries)

72/II/52 – 21/3/1892

Acte du 16 mars 1892 du notaire Alexandre Vergote substitué au notaire Charles Van Halteren

Acceptation: par SA Compagnie maritime belge Terneuzen-Londres à Bruxelles, représentée par son directeur Van IJsselsteijn Hendrik C.E. à Terneuzen (SA constituée par acte du notaire Van Halteren du 28 juillet 1891)(conseil d'administration composé de Wilmart Léon, industriel à Schaerbeek, rue des Palais 39 & De Deyn Raymond avocat à St Josse ten Noode & Poirier Gustave, docteur en droit à St Josse ten Noode rue Scailquin 10 & Guinotte Lucien & Tercelin-Monjot Victor); des trois navires à vapeur à hélice TERNEUZEN (ci-avant HALLING – construit à Hartlepool – jaugeant 488,75 'registered tons' et 1354,860m³ – lettre de mer délivrée le 9 octobre 1891 à Bruxelles sous le n° 76) & LONDRES (ci-avant AN WEBSTER – construit à Hartlepool – jaugeant 488,75

'registered tons' –1354,860m³ – lettre de mer délivrée le 16 novembre 1891 à Bruxelles sous le n° 77 – capitaine Jibben) & VRACHTZOEKER III (jaugeant 125 tonnes lourd)

72/II/68 – 25/1/1893

Acte du 23 mars 1892 du notaire Vergote Alexandre substitué au notaire Van Halteren Charles

Acceptation: par la SA Compagnie Maritime Belge Terneuzen-Londres à Bruxelles (conseil d'administration composée de Wilmart Léon¹ & De Deyn Raymond & Poirier Gustave & Guinotte Lucien); de la délivrance faite par Tercelin-Monjot Victor, sénateur à Mons, décédé, et Guinotte Lucien, directeur général des Charbonnages de Bascoup et Mariemont à Mariemont, relativement à leur apport du bateau à vapeur à hélice BRUSSEL II, ci-avant ZWERVER, jaugeant 105 tonnes belges lourd et 55,59 tonneaux de mer, et muni d'une lettre de mer n° 91 de Bruxelles, délivrée par le directeur général des contributions directes et des douanes le 23 janvier 1893 et mentionnant Verheyken comme capitaine du navire.

---

1. Wilmart Léon, zakenman, schepen van Schaarbeek, was in de jaren negentig van de 19de eeuw voorzitter van de SA du Chemin de Fer de Gand-Terneuzen én bestuurder van de SA Compagnie Maritime Belge Terneuzen-Londres. – zie Boek, 208 & 209, en noten 516 & 517 & 590 & 591. Zijn zoon, Wilmart Nestor, was een advocaat en zakenman, die in de jaren 90 van de 19de eeuw en tot de eerste wereldoorlog 'directeur gérant' was van de SA Chemin de Fer de Gand-Terneuzen. Wegens *mala fide*-praktijken, uitgifte van valse obligaties en oplichting werd hij in 1914 veroordeeld tot 8 jaar gevangenisstraf, daarna in beroep in 1916 verminderd tot 6 jaar. Na zijn vrijlating leidde hij een teruggetrokken leven te Houdeng-Goegnies, waar hij in december 1927 op rond 60-jarige leeftijd overleed. – Zie: Boek, noten 436 & 517 & 591; www.heemkundigekringsasvagent.nl/verhalen/nstor-wilmart

III. GUINOTTE

Lucien Guinotte¹ (Verviers 30/01/1839 – Morlanwelz 09/04/1911) was ingenieur, uitvinder, filantroop, politicus en – *last but not least* - directeur-generaal van de Charbonnages de Bascoup et Mariemont te Mariemont. Hij maakte die ‘charbonnages’ tot één van de modernste van Europa met de steun van de familie Warocqué, die er eigenaar van was².

Guinotte was liberaal senator voor Charleroi-Thuin van 1894 tot 1900.

Bij de oprichting van de SA Compagnie Maritime Belge Terneuzen-Londres op 28 juli 1891 deed hij samen met Tercelin-Monjot³ inbreng in deze nieuwe rederij van de stoomschepen: HALLING (nadien genaamd TERNEUZEN), AN WEBSTER (nadien genaamd LONDRES), VRACHTZOEKER III (nadien genaamd BRUSSEL I) en ZWERVER (nadien genaamd BRUSSEL II).

Guinotte zetelde in de raad van bestuur van de nieuw opgerichte SA Compagnie Maritime Belge Terneuzen-Londres.

De inbreng van de schepen blijkt uit notariële akten van ‘aflevering’ (*délivrance*) en ‘aanvaarding’ (*acceptation*) die het voorwerp hebben uitgemaakt van overschrijvingen in het register 72 op de Antwerpse hypotheekbewaring.

Voor deze overschrijvingen wordt verwezen naar het voorgaand punt 6 van deze bijdrage over Tercelin-Monjot.

IV. DELLOYE-MATHIEU

Charles Constantin Hyacinthe Delloye⁴, geboren te Huy op 1 oktober

---

¹. Boek, nr.169 (4&6) en noot ns.426, 517 en 592; Kurgan-Van Hentenrijk, Ginette, (ed.), *Dictionnaire des Patrons en Belgique. Les hommes, les entreprises, les réseaux*, Brussel, De Boeck Université, 1996 –bl.334 t.e.m.335; zie ook: http://fr.wikipedia.org/Lucien_Guinotte

². Zie punt 11 van deze bijdrage.

³. Zie punt 6 van deze bijdrage.

⁴. Boek, nr. 164 (58) en noot 440; zie ook: <http://www.industrie.lu/Delloye.html> ; Paret, M. & Collignon J.M., “De Namur à Liège.Traces de l’activité industrielle dans la vallée mosane”, in: *Le*

1816 en overleden te Hoei (*Huy*) op 21 januari 1896, en gehuwd met Marie-Elisabeth Matthieu (1814 - 12/7/1897), was een belangrijk industrieel te Hoei, waar hij aan het hoofd stond van het familiebedrijf Les Tôleries Delloye-Matthieu.

Hij bekleedde bestuursmandaten in verschillende metaalconstructie- en spoorwegbedrijven en in het *Crédit Général de Belgique*.

Hij was ook actief in Rusland.

Van 1859 tot 1878 was hij burgemeester van Hoei.

Hij was raadgever van Koning Leopold II voor Congolese aangelegenheden.

Uit de overschrijving 72/III/47¹ van een akte van 15 juli 1898 van notaris Lefebvre te Antwerpen, houdende openbare verkoping van het stoomschip JOHN P. BEST, blijkt dat:

- de echtgenoten Delloye-Matthieu in 1876 waren toegetreden tot de 'société en participation' van het stoomschip JOHN P. BEST ten belope van 4/64ste aandelen;
- hun nalatenschap aan volgende erfgenamen was vervallen:

Delloye-Orban Emile, industrieel te Marcinelle, en o.m. bestuurder van de Société Dniéprovienne du Midi de la Russie en aandeelhouder/oprichter van de SA des Usines et Fonderies de Rodange in het Groot-Hertogdom;

Delloye Emilie, zonder beroep, en echtgenoot Dodémont Jules bankier te Hoei;

Delloye Marie Cécile en echtgenoot Wilmotte Charles industrieel en bankier te Hoei;

Guettier Wallon, revue trimestrielle, 71e année, n° 4 – 1995, bl.126 & 127 - éditeur responsable M.Geroge te 6100 Jambes, raadpleegbaar op de site: <http://webapps.fundp.ac.be/bib/pdf/769.pdf>

¹. Boek, bl.590 & 591

Preud'homme¹ Léonie weduwe Delloye Victor, rentenierster te Hoei en haar 5 minderjarige kinderen: Delloye Charles & Delloye Henri & Delloye Jeanne & Delloye Juliette & Delloye Georges onder voorgedij;

Delloye Anne zonder beroep en echtgenoot Dresse Edmond advocaat te Luik, en Delloye Marie zonder beroep te Brussel;

- het stoomschip JOHN P.BEST werd toegewezen aan de reder John Picard Best voor de prijs van 170.000 frank.

V. DELBOUILE

Louis Gérard Joseph Delbouille², geboren te Ans-Glain op 16 maart 1825, gehuwd in 1861 met Elisa Morel en overleden te Oostende op 19 november 1897, was vanaf 1850 notaris te Luik. In Oostende was hij ook actief als bankier en als immobiliënman.

Tot 1880 was hij woonachtig te Luik, daarna te Oostende in de voor hem door architect Ysendyck gebouwde villa 'Ostend House' aan de Leopoldlaan, en vanaf begin 1897 te Brussel, Handelsstraat 94.

Louis Delbouille was bevriend met Koning Leopold II.

Vooraf is Delbouille bekend door zijn immobiliënactiviteiten te Oostende. In 1874 kocht hij van de Belgische Staat 22 ha domaniale gronden aan, die waren vrijgekomen na afbraak van de militaire vestigingen. Hij verkavelde en verkocht deze gronden voor bouw van villa's en hotels, eerst in eigen naam en vanaf 1886 als 'administrateur gérant' van de SA Société des Terrains Domaniaux d'Ostende.

Delbouille was ook actief in de Yacht Club d'Ostende en hij was erelid van de in 1894 opgerichte 'Cercle des Beaux-Arts d'Ostende' waarvan o.a. James Ensor en Emile Spilliaert lid waren. In 1891 liet Delbouille in de Londenstraat (thans nr.5) te Oostende door architect Antoine Dujardin het huis 'Fernand' bouwen voor het kinderdagverblijf Crèche Louise-Marie.

---

¹. Preud'homme, en niet Prud'homme zoals verkeerdelijk in de overschrijving 72/III/47 staat vermeld.

². Boek, nr.131(18&55), en noot nr.333

Notaris Delbouille doet zijn intrede in de registers op de Antwerpse hypotheekbewaring in 1888, tenminste wat de scheepshypothecaire materie betreft¹.

In dat jaar leende hij een som van 3.232 frank aan de Oostendse visser Jean Geselle. Tot zekerheid van de terugbetaling van die lening werd een eerste hypothecaire inschrijving genomen op 22 augustus 1888.

Een tweede inschrijving volgde op 7 juli 1892, hoogstwaarschijnlijk omdat de lening niet werd terugbetaald op de overeengekomen vervaldag van 31 juli 1891 en omdat de eerste inschrijving na het verstrijken van de driejarige geldigheidsduur was vervallen.

Deze inschrijvingen worden hierna weergegeven.

71/I/89 – 22/8/1888

Bordereau du 15 août 1888

En vertu d'un acte d'obligation sous seing privé du 30 juillet 1888

Inscription hypothécaire: au profit de Delbouille Louis banquier et propriétaire à Ostende; contre Geselle Jean pêcheur à Ostende; sur la barque de pêche JEAN-BART O.93 jaugeant 8,98 tonneaux; pour la somme de 3.232 F en principal & 3 années d'intérêts (p.m.); pour sûreté du remboursement d'un montant de 3.232 F, remboursable le 31/7/1891 et productif d'intérêts au taux de 6% l'an

71/II/37 – 7/7/1892

Bordereau du 6 juillet 1892

En vertu d'un acte d'obligation sous seing privé du 31 juillet 1888

Inscription hypothécaire: au profit de Delbouille Louis banquier & propriétaire à Ostende; contre Geselle Jean pêcheur à Ostende; sur la barque de pêche JEAN BART O.93, grée en cutter, jaugeant 8,98

---

¹ We kunnen vermoeden dat men een man met dergelijke vastgoedambities wel reeds eerder op de Antwerpse hypotheekbewaring zal zijn tegengekomen, maar dan wel wat betreft gronden en gebouwen.

tonneaux; pour la somme de 3.232 F en principal & 3 années d'intérêts (p.m.); pour sûreté du remboursement de la somme de 3.232 F, exigible depuis le 31/7/1891 et productive d'intérêts au taux de 6% l'an

VI. BOËL Pol Clovis

Pol Clovis Boël¹, geboren te St-Vaast op 2 augustus 1868 en overleden te Brussel op 13 juli 1941, was een belangrijk Waals industrieel en politicus. Hij was de zoon en - samen met zijn broer Georges - opvolger van Gustave Boël (1837-1912) die de basis legde van het vermogen van de familie, omvattende vooral de staalfabrieken Les Acières de La Louvière (de latere Usines Gustave Boël SA), de spoorweglijn Chemins de fer Braine-le-Comte-Gand en tal van participaties in industriële en financiële ondernemingen.

Pol Clovis Boël trouwde in 1898 met Marthe de Kerchove de Denterghem. Hij was vanaf 1904 volksvertegenwoordiger. In 1927 werd hij verkozen voor de senaat, waarvan hij van 1936 tot zijn dood ondervoorzitter was. In 1929 werd hij baron.

Pol Clovis Boël komt in het register 71 voor als geldschieter van de rederij ter zeevisserij Golder, Bricx et Cie. Voor de inschrijvingen van de kredietopeningen met scheidingshypotheek wordt verwezen naar punt 5 hiervoor.

Ook zijn zoon, René Boël (1899-1990)², komt in het boek voor als echtgenoot van Yvonne Solvay, dochter van Armand Solvay en Fanny Hunter; deze Fanny Hunter was dan weer een dochter van de reder en scheepsmakelaar John William Hunter die in het boek uitgebreid aan bod komt³.

---

1. Boek, nr.270, en noot 347

2. Boek, nr.376 - 4

3. Boek, nrs.371 t.e.m. 376

VII. WAROCQUE

Op 16 mei 1908 verlijdt notaris Van Halteren te Brussel de akte van oprichting van de société coopérative à responsabilité L'IBIS¹, zijnde '*une société pour le perfectionnement de la pêche maritime sous le haut patronage de son AR Mgr. le Prince Albert de Belgique*'. De akte wordt op 1 augustus 1908 overgeschreven op de Antwerpse hypotheekbewaring in register 72 (72/V/4).

In deze akte verschijnt – samen met vele andere personaliteiten² – ook de grote Waalse industrieel Raoul Warocqué.

Raoul Abel Henri Warocqué³ (Brussel 4/02/1870 – Brussel 28/05/1917) is de laatste telg van de familie Warocqué. Rond 1900 was hij waarschijnlijk de rijkste man van België.

Hij was vanaf 1897 tot zijn dood in 1917 'administrateur-délégué' van de Charbonnages de Mariemont et de Bascoup.

Hij investeerde ook in de ontginning van de Kempense steenkoolmijnen, in elektriciteitsbedrijven en in de Belgische projecten in China (mijnen

-
1. In 1906 werd voor de wezen van de zeevissers de 'Ecole des Pupilles de la Pêche/Kwekelingschool der Visserij' opgericht, vooral door toedoen van de Oostendse reder John Bauwens van de NV Pêcheries à Vapeur; in 1908 werd dit dan de hier bedoelde coöperatieve vennootschap L'IBIS, die zelf voorloper was van het in 1927 opgerichte Koninklijk Werk IBIS VZW. Cf. Boek, nrs. 28.6 & 72 & 82 & 267 & 413 & 418 & 425, en noten 203 & 770 & 965.
  2. Het gaat o.m. om de industrieel Ernest Solvay, de bankier Edouard Baron Empain, kolonel op rust Albert Thys, Auguste Baron Goffinet, de industrieel Evence Coppée, vertegenwoordigers van de belangrijke Antwerps-Duitse redersfamilies Osterrieth & Nottebohm & Kreglinger & Grisar, de bekende verzekeringsmakelaar Charles Lejeune, de Gentse industriëlen Louis de Hemptinne & Gustave Carels & Aloïs Verbeke, de gouverneurs van Oost- en West-Vlaanderen, respectievelijk Raymond Baron de Kerchove d'Exaerde en Albert Baron Ruzette. In het boek wordt op de meeste van deze personaliteiten nader ingegaan.
  3. Boek, bl.604 en 605; Kurgan-Van Hentenrijk, Ginette, (ed.), *Dictionnaire des Patrons en Belgique. Les hommes, les entreprises, les réseaux*, Brussel, De Boeck Université, 1996 – bl.658 t.e.m.660

van Luhan, aanleg van de spoorlijn Peking-Hankow en Belgische concessie van Tientsin).

Hij was zakenpartner van de andere Waalse steenkoolbaron Evence Coppée¹ (1882-1945), die eveneens tussenkwam in de oprichtingsakte van l'IBIS in 1908. Samen met Evence Coppée zetelde hij in verschillende raden van bestuur, o.a. van Waalse steenkoolmijnen, van de Bank van Brussel en van de SA belge d'Armement et de Navigation Océan.

Hij was liberaal volksvertegenwoordiger en quaestor van de Kamer van 1900 tot aan zijn dood in 1917. In dezelfde periode was hij tevens burgemeester van Morlanwelz.

In het kasteel van Mariemont had hij een grote verzameling van Egyptische en Grieks-Romeinse antieke kunst. Deze kunstverzameling die hij legateerde aan de Belgische Staat, is thans te bezichtigen in het Musée Royal de Mariemont².

Tijdens de eerste wereldoorlog was hij actief in het 'Comité national de Secours et d'Alimentation'³. Dit comité functioneerde binnen het kader van de 'Commission for Relief in Belgium', maar daarover zullen andere meer bevoegde personen ongetwijfeld nog uitgebreid publiceren naar aanleiding van de herdenking van de eerste wereldoorlog.

Tenslotte wordt opgemerkt dat van de voornoemde SA belge d'Armement et de Navigation Océan⁴ waarvan de Waalse industriëlen Warocqué en Coppée aandeelhouder en bestuurder waren, nooit enige eigendomsakte van schepen werd overgeschreven of enige akte van

---

¹. Kurgan-Van Hentenrijk, Ginette, (ed.), *Dictionnaire des Patrons en Belgique. Les hommes, les entreprises, les réseaux*, Brussel, De Boeck Université, 1996 – bl.123 & 124

². <http://www.musee-mariemont.be/>

³. Ook Edouard Bunge en Ernest Solvay waren actief in dit comité ; cf. Boek, nr.390 en noot nr.182

⁴. Kurgan-Van Hentenrijk, Ginette, (ed.), *Dictionnaire des Patrons en Belgique. Les hommes, les entreprises, les réseaux*, Brussel, De Boeck Université, 1996 – bl.209; Asaert, G., *Inventaris van meetbrieven (1884-1913)*, Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1981 – bl.134 & 135

hypotheek op schepen werd ingeschreven in de registers op de Antwerpse hypotheekbewaring in de periode van 1879 tot 1908.

Deze rederij noch de man achter deze rederij, met name Léon Dens, worden in mijn boek dan ook vermeld.

De SA belge d'Armement et de Navigation Océan werd opgericht op 20 mei 1903, op initiatief van de reder Léon Dens (Antwerpen 17/10/1869 – Londen ?/11/1940).

Léon Dens was liberaal senator van 1925 tot zijn dood in 1940. Van 6 juni 1931 tot 23 mei 1932 was hij minister van landsverdediging. In de jaren 1935 en 1936 was hij voorzitter van de Belgische liberale partij.

Verschillende jaren was hij voorzitter van de Belgische Redersvereniging (*Union des Armateurs belges*).

De SA belge d'Armement et de Navigation Océan bezat op 1 januari 1914 volgende schepen¹: PRINCE ALBERT (Newcastle -1903), COMTE DE FLANDRE (Newcastle -1905), PRINCE LEOPOLD DE BELGIQUE (Glasgow -1900), PRINCE CHARLES DE BELGIQUE (Glasgow -1901), PRINCESSE MARIE JOSE (Hoboken -1909), PRINCESSE CLEMENTINE (Newcastle -1909), ROI LEOPOLD (Newcastle -1909), AFRICA (Bremen -1883), KURLAND (Sunderland -1888) en COMTESSE DE FLANDRE (Newcastle - 1906).

Tijdens de eerste wereldoorlog werd de vloot overgebracht naar Engeland om deel te nemen aan de ravitaillering van de geallieerde strijdkrachten. Vijf schepen gingen door oorlogsfeiten verloren, nl. COMTESSE DE FLANDRE, KURLAND, PRINCE ALBERT, PRINCE CHARLES DE BELGIQUE en PRINCESSE MARIE JOSE.

In 1933 fusioneerde de SA belge d'Armement et de Navigation Océan met de firma L. Dens en Co tot een nieuwe vennootschap onder de benaming SA Dens-Océan.

---

¹. Philips, Freddy, *14/18 op zee*, Tielt, Lannoo, 2013 – bl.104 & bl.136 t.e.m.180. Geen enkel schip werd te boek gesteld op de scheepshypotheekbewaring, noch te Londen in de periode 1916-1919, noch na 1908 te Antwerpen.

VIII. HERBAUX-TIBAUTS

Henri Augustin Joseph Herbaux¹, was een rentenier-gewezen textielabrikant uit Tourcoing (département du Nord - Frankrijk).

Op 25 september 1880 richtte hij samen met de Oostendse reder ter zeevisserij en vishandelaar Louis Dossaer de rederij J.& L.Dossaer & Cie op.

In 1883 liet deze rederij als eerste op het Europese vasteland een stoomtreiler (*steam trawler – chalutier à vapeur*), de PRIMA O.71, bouwen op de werf te Granton Edinburgh in Schotland. Deze PRIMA O.71 kwam in 1884 in de vaart. Vóór het einde van 1884 werd een tweede stoomtreiler, de FRANCO-BELGE O.122, in gebruik genomen. In 1885 nam hij een derde stoomtreiler, de SECUNDA O.187 in de vaart, weldra gevolgd door de TERTIA O.153 en de QUARTA O.204.

De rederij werd vereffend op 13 mei 1890.

In 1887 verkocht Herbaux-Tibauts zijn helft in de stoomtreiler FRANCO-BELGE volgens akte als volgt overgeschreven in register 72/I/69:

72/I/69 – 22/8/1887

Acte sous seing privé du 21 juillet 1887

Vente: par Herbaux-Tibauts, rentier à Tourcoing, France, à Zonnekeyn Florimond, capitaine de pêche à Ostende, de la moitié du steamer de pêche FRANCO-BELGE O.122, pour le prix de 65.000 F

De hypotheekbewaarder nam volgende ambtshalve inschrijving in het register 71/I/68 :

71/I/68 – 22/8/1887

Inscription d'office du privilège: au profit de Herbaux-Tibauts rentier à Tourcoing, France; contre Zonnekeyn Florimond capitaine de pêche à Ostende; sur la moitié dans le steamer de pêche FRANCO-BELGE O.122;

---

¹. Boek, nrs.214(11) & 257, en noten 603 & 714 & 747 & 750; volgens de website 'http://gw.geneanet.org/' is Herbaux geboren te Tourcoing op 8 juli 1815 en overleden te Vichy op 12 juli 1890; hij was weduwnaar van TIBAUTS (ook geschreven TIBEAUTS) (1817-1882).

pour la somme de 65.500 F, etant le prix de vente de la moitié dudit bateau; intérêts payables au taux de 6% l'an; vente transcrite au reg.72/I/69

In 1894 lieten de erfgenamen van Herbaux-Tibauts dan opnieuw hun voorrecht van onbetaalde verkoper inschrijven, hetgeen betekent dat de prijs van 65.500 frank op dat ogenblik nog niet of nog niet volledig betaald was:

71/II/77 – 7/2/1894

Bordereau non daté

En vertu de l'acte sous seing privé de vente du 21 juillet 1887

Inscription du "droit de privilège et d'hypothèque": au profit de Herbaux-Hassebroucq Henri industriel à Tourcoing & Herbaux-Déliscaille¹ Charles industriel à Tourcoing & Herbaux Hortense rentière veuve Becquart Emile à Tourcoing & Herbaux Henriette sans profession et son époux Dewavrin Anselme négociant à Tourcoing & Herbaux Cécile sans profession et son époux Florin Eugène industriel à Armentières & Villard Joseph industriel à Armentières & Villard Achille sans profession à Armentières – en qualité d'héritiers de Herbaux-Tibeauts rentier à Tourcoing; contre Zonnekeyn Florimond capitaine de pêche à Ostende; sur la moitié dans le steamer de pêche FRANCO-BELGE O.122 (jauge brute de 115,35 tonnes & jauge nette de 71,59 tonnes – certificat de jaugeage Ostende 27/12/1884 n°41); pour la somme de 65.000 F étant le prix de la vente transcrite au reg.72/I/69 – intérêts dus au taux de 6% l'an

IX. DREYFUS

In een overschrijving van 1898 (72/III/44) duikt de naam op van een genaamde Moysé Dreyfus² uit Parijs, die als oprichter/investeerder tussenkomt in de oprichtingsakte van de rederij Société Anonyme de transports miniers te Antwerpen.

---

1. Vermoedelijk is de juiste schrijfwijze van deze naam: Delescaille.

2. Boek, nr.169 (12), en noot 531

Wie was deze Dreyfus?

Moïse (of Moyse) Dreyfus (1837-1911) was geen familie van de veel bekendere joodsfranse officier Alfred Dreyfus (1859-1935).

Toch is zijn verhaal niet oninteressant.

Moyse Dreyfus richtte te Parijs, Quai d'Austerlitz 17, in 1860 samen met zijn broers Henry en Salomon het constructiebedrijf Société Dreyfus Frères – een kleine entreprise de chaudronnerie en cuivre et fer – op.

Later werd hij een gefortuneerd industrieel en zakenman.

In 1875 richtte hij de suikerraffinaderij Raffinerie parisienne de Saint-Ouen op.

In 1889 werd hij afgevaardigd bestuurder van de Chantiers de la Loire. Hij was ook bestuurder van de Tréfileries du Havre. Verder was hij lid van de Franse *Commission* extra-parlementaire de la marine marchande en lid van de Franse *Commission* supérieure de la navigation maritime.

Hij was oom van Julie Dreyfus die in 1887 huwde met Emile Durkheim (1858-1917), latere universiteitsprofessor en één van de grondleggers van de sociologie.

Hij was tenslotte bevriend met de bekende Amerikaanse impressionistische schilderes Mary Cassatt (1844-1926) die in 1879 zijn portret schilderde; het doek bevindt zich in het *Musée du Petit Palais* te Parijs.

In dezelfde oprichtingsakte van 1898 verschijnt ook een genaamde de Sinçay Alfred Edgar.

Opzoeking wijzen uit dat het hier gaat om de burgerlijke ingenieur Alfred Edgar Calley Saint-Paul de Sinçay¹ (1858-1935) die op 9/12/1889 – datum van zijn huwelijk met Jeanne-Marie Fould – woonde te Parijs (8ste arrond.), Bd Hausmann 89.

Hij was de zoon van Louis Alexandre Calley Saint-Paul de Sinçay (1815-1890), een Parijzenaar die zich had gevestigd in het Belgische Angleur

---

¹. Boek, nr.169 (12), en noot 533

en die vanaf 1846 de leiding had van het Belgische zinkbedrijf Société des Mines et Fonderies de Zinc de la Vieille Montagne, waarvan hij directeur-generaal was.

Hierna wordt de overschrijving van de bewuste akte van 1898 weergegeven:

72/III/44 – 20/5/1898

Acte du 30 avril 1898 du notaire Gheysens Frédéric à Anvers

Constitution: par 1) Progneau¹ Eudore armateur à Gilly (Hainaut), résidant à Tignac² (France); 2) Hunter John William courtier de navires à Anvers, rue Haringrode 1; 3) Darcy Pierre Jules rentier à Paris, quai de Billy 26; 4) Ducourau Louis Emile rentier à Paris, Boulevard Hausmann 104; 5) Dreyfus Moyse ingénieur civil à Paris, rue de Monceau 7; 6) Einhorn Samuel rentier à Paris, rue Pierre Charron 27; 7) de Sinçay Alfred Edgar ingénieur civil à Paris, rue Hamelin 14; 8) Breuil Gédéon Elie rentier à Paris, rue des Batignolles 12; de la Société Anonyme de transports miniers à Anvers; au capital social de 100.000 F représenté par 200 actions de 500 F; objet social consistant en le transport par mer, fleuves, rivières ou canaux (principalement de minerais et charbons); apport par Progneau Eudore, prénommé, du steamer MARIA (anc.KASHGAR), jaugeant 1500,82 tonneaux de mer, construit à Londres en 1872; apport rémunéré par l'attribution de 193 actions

X. PROGNEAUX

In de oprichtingsakte van de Société Anonyme de transports miniers te Antwerpen, waarvan sprake onder het punt 13 hiervoor, verschijnt ook een zekere Eudore Progneaux³.

---

¹. Moet worden verbeterd in: PROGNEAUX – zie punt 14 van deze tekst.

². Moet worden verbeterd in: Trignac (Loire Atlantique-Frankrijk).

³. Boek, nr.169 (12), en noot 534

Zijn tussenkomst is niet onbelangrijk, want hij is het die het zeeschip MARIA, voorheen KASHGAR, inbrengt in de nieuw opgerichte vennootschap.

Het blijkt dat Eudore Progneaux is geboren te Gilly (Henegouwen) op 24 juni 1854.

In 1906 woonde hij te Trignac-Montoir (arrondissement St.Nazaire).

Hij was er directeur-generaal van de Aciéries, Hauts-Fourneaux et Forges de Trignac-Montoir.

Het dossier van het Franse Ministerie van Buitenlandse Zaken uit 1906, dat werd aangelegd bij het onderzoek voorafgaand aan zijn benoeming tot 'Chevalier de la Légion d'Honneur'¹, bevat volgende inlichtingen over deze merkwaardige man:

Grades universitaires:

Ancien élève de l'Ecole des Mines, des Arts et Manufactures de Liège. Sortie en 1879 avec le diplôme d'ingénieur.

Services civils:

12 ans de services civils en France

Situations diverses, fonctions électives, professions, etc.:

Chef de service dans divers charbonnages belges, ingénieur à la Société de la Providence, directeur des Laminoirs à Hautmont (Nord), directeur gérant de la Société de la fabrique de fer de Charleroi (3 ans), puis de la Société du Phénix à Chatelineau (Belgique)

Directeur général des Aciéries, Hauts-Fourneaux, et forges de Trignac (Loire inférieure) de juin 1894

Fondateur et Président du Conseil d'administration de la Société d'Agglomération de Minerais à St.Nazaire

Administrateur de l'Association minière de l'Espagne méridionale à Paris

---

1. Dossier dat dat zich in de 'Archives nationales' te Parijs bevindt en dat kan worden geraadpleegd op de site www.culture.gouv.fr/public/mistral/leonore_fr (n° de notice L2772066)

Administrateur de la Société de l'Oural-Volga à Paris

Administrateur de l'Association pour la Surveillance des Chaudières à vapeur de l'Ouest à Nantes

Membre du Comité de l'Ecole professionnelle de Nantes

Président effectif ou honoraire des Sociétés de Secours mutuels, cantines scolaires, sociétés diverses de Trignac etc.

Distinctions honorifiques:

Croix Civique de Belgique, Officier d'Académie

Détails sur les services extraordinaires rendus par le candidat:

M. Progneaux est un ingénieur intelligent, d'un caractère libéral et d'un esprit largement ouvert au progrès. Il s'ingénia dès son arrivée à Trignac à rendre plus faciles et plus intimes les relations très tendues par suite d'une grève importante, entre les ouvriers et leurs chefs.

Il sut faire accepter par le Conseil d'administration de la société, des vues, pour l'amélioration du sort matériel et moral des ouvriers et de leurs familles. C'est en effet grâce à M. Progneaux que furent fondées et subventionnées des sociétés de secours mutuels, les coopératives, les sociétés d'agrément, musicales, dramatiques, les conférences, l'école de dessin, qui ont obtenu un si grand succès, auprès de la population ouvrière de Trignac. Les écoles publiques de garçons et de filles ont été aussi l'objet de sa constante sollicitude. M. Progneaux a en conséquence contribué dans une large mesure à l'apaisement et à la tranquillité qui n'ont cessé de régner à Trignac depuis 1894 dans les moments de prospérité comme dans les périodes de ralentissement des affaires. A tous ces titres, la population ouvrière et le personnel tout entier des aciéries de Trignac accueilleraient avec une véritable satisfaction la distinction sollicitée en faveur de M. Progneaux.

Een beter 'rapport' kan men zich moeilijk indenken, zodat Progneaux ook effectief ridder van het 'Légion d'Honneur' is geworden.

Ongetwijfeld kunnen de verdiensten van Progneaux, met name zijn sociale bewogenheid, zijn inzet voor een betere verstandhouding tussen de mensen en zijn gemakkelijke aanvaarding door de plaatselijke bevolking – niet los worden gezien van zijn Belgische achtergrond,

vooral dan de aangeboren zin van de Belg voor het compromis en de bescheidenheid van 'le petit Belge' die hem ook in het buitenland geliefd maakt.

XI. ARTON

Een bijzonder man die niet onopgemerkt blijft in de registers van de Antwerpse hypotheekbewaring, is Emile Arton¹.

Léopold Emile Aaron of Aron, beter bekend als Emile Arton, geboren te Straatsburg op 16 augustus 1849 en overleden te Parijs op 17 juli 1905, was een makelaar, zakenman en...witteboordcrimineel.

Hij werd bekend omdat hij samen met baron Jacques de Reinach en Ferdinand de Lesseps betrokken was bij het corruptieschandaal i.v.m. de financiering van het Panamakanaalproject. De Compagnie universelle du canal interocéanique de Panama werd in 1889 in gerechtelijke vereffening gesteld. Het fiasco sleurde 85.000 Franse intekenaars op de obligatieleningen van de maatschappij in haar ondergang mee.

In 1896 werd Arton door het Hof van assisen veroordeeld tot 8 jaar opsluiting. Enkele jaren later kreeg hij gratie.

Tijdens het proces tegen Arton heeft Henri de Toulouse-Lautrec van hem twee tekeningen gemaakt.

Deze Arton kocht in 1888 de helft in het stoomschip VLAANDEREN, zoals blijkt uit volgende overschrijving :

72/I/80 – 19/7/1888

Acte sous seing privé des 11 & 12 juillet 1888

Vente: par Georges Paget WALFORD, armateur à Anvers, à ARTON Emile, industriel à Paris, France, des 31/64èmes du steamer belge VLAANDEREN, pour un prix convenu et payé; le vendeur reste l'armateur-gérant du steamer

---

¹. Boek, nr.164 (26), en noot nr.410; een uitgebreidere levensbeschrijving is te vinden op http://fr.wikipedia.org/wiki/Léopold_Emile_Aron

Het stoomschip VLAANDEREN voer tussen 1886 en 1888 onder Belgische vlag voor rekening van de SA Compagnie Gantoise de Navigation, hoofdzakelijk tussen Antwerpen en Congo. In juni 1888 werd het door de vereffenaars van de SA Compagnie Gantoise de Navigation verkocht aan de Antwerpse reder en scheepsmakelaar Georges Paget Walford¹ die dan in juli 1888 31/64sten doorverkocht aan de Fransman Emile Arton.

Nadien voer het schip onder Britse vlag met officieel nummer 63588 en thuishaven Penang (Maleisië), onder de naam NANCHOW.

Op 8 januari 1892 verging het schip op weg van Hong-Kong naar Amoy, het huidige Xiamen in de Chinese provincie Fujian².

Het boek verwijst nog naar andere bekende en minder bekende Walen en Fransen, zoals: de gebroeders Bossière³, Brécquigny, Cahen d'Anvers,

---

1. Overschrijving 72/I/79 – zie: Boek, bl. 570

2. Zie: Boek, nrs. 175 & 313 & 379, en noot 31; zie ook The Belgian Shiplover, nr.73, bl.64 (shiplist 225)
cf. <http://www.plimsoll.org/resources/SCCLLibraries/WreckReports/16274.asp>

3. Op bl.89 en 358 van het Boek wordt verkeerdelijk 'Bessières frères et Cie' vermeld. De juiste benaming van deze Franse rederij uit Le Havre is 'Bossière frères et Cie', zoals vermeld staat op bl.439, 446 en 573 van het Boek. Blijkens overschrijving in register 72/II/11 kocht deze rederij op 14 april 1889 van de SA de Navigation Belge Américaine, in afkorting SANBA maar beter bekend als Red Star Line, het in 1872 in Engeland gebouwde stoomschip VADERLAND, waarvan de naam daarna werd veranderd in GEOGRAPHIQUE. Een afbeelding van dit schip staat in het Boek (afbeelding 4 na bladzijde 80). In oktober 1889 verging het schip na aanvaring buiten St.Pierre (Canada) op weg van Le Havre naar Montréal (cf. Boek, bl.106, *in fine*). Emile Bossière (1826-1925) was een zeer belangrijke reder uit Le Havre die als laatste actief was in de walvisvaart. Zijn zonen, René Emile (1857-1941) en Henry Emile (1859-1941), de 'frères Bossière' om wie het hier gaat, zijn vooral bekend wegens hun bijdrage tot de colonisering en exploitatie van de Franse 'Iles Kerguelen', omvattende het eiland Kerguelen, Amsterdam en St.Paul, gelegen in het Zuiden van de Indische Oceaan tussen Zuid-Afrika en Australië. Op hun expeditie van 1900 stond hun schip SELIKA onder het commando van de Belgische ontdekkingsreiziger Adrien de Gerlache. René Bossière had de Gerlache in 1899 ontmoet in Zuid-Amerika na diens terugkeer van zijn Zuidpoolexpeditie.

Cf. <http://transpolair.free.fr/explorateurs/bossiere/index.htm>; Boek,

Camondo, Catteaux, Cranshoff, Mauroy, de gebroeders Danon, Empain, Solvay, Frère-Orban, Pereire, Rotschild e.a.

Het boek is ongetwijfeld een aanrader voor al wie meer wil weten over de mensen en de firma's uit binnen- en buitenland, die in België tijdens de periode 1879-1908 bezig waren met scheepvaart en scheepsfinanciering.

Het boek is tenslotte een handig werkinstrument en naslagwerk voor verder historisch onderzoek.

* *
*

---

bl.89&358&439&446&573 (wat betreft Bossière) en bl.34&35 (wat betreft de Gerlache)

